

Ympäristö

Saunan lauteilla syntyy hyviä ideoita ja tärkeitä päätöksiä. Siellä Jaakko Hoimela ja Matti Pietinen sopivat, että Pietisten hiehot ottavat päävastuun Hoimelan perinnebiotooppialueen hoidosta. Eikä katu ole tarvinnut, ei Hoimeloiden, Pietisten eikä tyytyväisiltä näyttävien hiehojenkaan.

■ Teksti ja kuvat Irma Peltola

Hiehot hoitavat ympäristöä

Jaakko Hoimelan Toilanmäen laidun on ollut erityisympäristötuen piirissä vuodesta 1995 eli järjestelmän alusta alkaen. Nyt menossa oleva kausi ulottuu vuoden 2010 loppuun. Sopimusalue on vajaat 10 hehtaaria, josta 8 on metsälaidunta, muu osa hakamaata ja niittyä.

”Tässä mäellä on laidunnettu ainakin sata vuotta, joskin 40-luvulla osalla niittyä viljeltiin ruista”, Jaakko Hoimela sanoo.

Molemmat hyötyvät

Asikkalalaiset **Liisa-Marjatta** ja **Matti Pietinen** toivat Hoimelaa kahdeksan hiehoa kesäkuun alussa. Runsassateisena kesänä laidunkausi jatkui syyskuun puoliväliin asti. Tilojen välillä on suullinen laiduntamissopimus, jossa ei euroja liiku.

”Me vastaamme eläinten kuljetuksesta laitumelle ja takaisin. Ja vastuu eläimistä vahinkojen osalta on meillä omistajil-

la”, Matti Pietinen kertoo. Pietisten tulee myös ilmoittaa eläinten siirrosta ja sijoitusta paikasta laskentakeskukseen.

Pietisillä on pulaa laitumista ja aiempina vuosina hiehot ovat olleet laitumella niittoruokinnan varassa. Yhteistyöllä säästetään laidunta ja paljon työtä, kun hiehoille ei tarvitse ajaa niittorehua.

Pietisten tila sijaitsee vilkkaan Lahti-Jämsä-tien varrella. Hoimelan laitumelle on matkaa noin 12 kilometriä. Laidun on rauhallisen kylätien varrella.

”Hiehot ovat täällä paremmassa turvas-

sa kuin jos ne laiduntaisivat ison tien varrella. Meillä ei ole myöskään laitumiksi sopivia suoja-antavia metsäalueita lähellä talouskeskusta”, listaa yhteistyön etuja Liisa-Marjatta Pietinen.

Pietiset käyvät vaihtelevasti katsomassa hiehojaan, joskus kerran viikossa, toisinaan kerran kahdessa viikossa.

Pehmeä lasku karjattomuuteen

Jaakko Hoimela luopui lypsykarjasta viime vuonna. Hän on tyytyväinen, kun eläimiä on yhä pihapiirissä. Laiduntaminen pitää

Naapurin perinnebiotooppialueesta lisälaidun

Laiduntaminen on ainoa tapa hoitaa hakamaata ja metsälaidunta siten, että alueen luontoarvot säilyvät.

Yksi plus yksi on enemmän kuin kaksi. Matti ja Liisa-Marjatta Pietinen saavat lisää laidunala ja säästävät työtä. Jaakko Hoimelan tilan kulttuurimaisema ja luontoarvot puolestaan säilyvät.

Laitumella on rautakautisia uhrikiviä, jotka ovat lain suojaamia muinaisjäänneksiä.

Toilanmäen laidun

■ Toilanmäen laidun Padasjoen Nyystölän kylässä käsittää kivikkoisen metsälaitumen, hakamaata ja kuivaa niittyä. Alueelta löytyy yli sata kasvilajia, joista merkittävimpiä ovat tulikukka ja nurmilaukka. Huomionarvoisia lajeja ovat myös ruusuuroho, ketokaunokki, keto- ja kevättädyke ja pölkkyruoho.

Laidunalueella sijaitse kolmen kuppikiven ryhmä ja kiviröykkiöitä, jotka saattavat olla rautakautisia hautoja. Myös mäellä oleva lähde vahvistaa arviota vanhasta asuinpaikasta.

Metsälaitumen reunoilla sijaitsee useita Jaakko Hoimelan väijykiviksi kutsuttavia kivirakennelmia tai -kasoja, joista on hyvä näkyvyys alempana sijaitsevalle peltoaukiolle. Hoimela arvelee rakennelmien olleen tarkkailupaikkoja ehkä Suomen sodan ajoilta. Niistä on voitu piilosta seurata lähestyviä vihollisia.

Aluetta ovat inventoineet niin Museovirasto kuin Helsingin Yliopiston tutkijat. Se on luokiteltu maakunnallisesti arvokkaaksi perinnebiotoopiksi.

kivikkoisen metsälaitumen aukeana ja säilyttää monipuolisen kasvilajiston.

”Käyn kyllä joka päivä hiehoja katsomassa. Ne ovat jo oppineet tulemaan niitylle aidan viereen, kun mopon ääni kuuluu.”

Jaakko Hoimelan ahkerien vierailujen ansiota on, että eläimet eivät ole kesän mittaan villiintyneet, vaan ovat erittäin kesyjä ja ihmisrakkaita. Pietiset toteavatkin, että Jaakko seuraa niitä kuin omiaan.

Hoimela teetti ProAgria Hämeen maisemasuunnittelijalla alueelle hoitosuunnitelman, jonka perusteella Hämeen TE- >>>

keskus korvaa perinnebiotoopin hoitotöitä 420 euroa hehtaaria kohti vuodessa. Hoito-suunnitelma sisältää mm. aitojen ja juomalähteen kunnostusta ja eläinten valvonnan. Lisäksi metsäalueella tarvitaan vuosittain puuston harvennusta. Korvausta Hoimela pitää hyvänä, vaikka toteaa, että hän pyrkisi pitämään arvokkaan alueen kunnossa joka tapauksessa.

Tehdyt työt pitää kirjata ylös hoitopäiväkirjaan. Muistiinpanot Jaakko Hoimela tekee kalenteriin päivittäin samalla kun hän kirjaa ylös säätiedot. ”Vaimoni kokoaa tiedot kalenterista ja kirjaa ylös niin kuin pitää TE-keskusta varten.”

Monet hakamaat ovat metsittyneet

Jaakko Hoimela pitää hakamaita ja niityjä maisemallisesti tärkeinä, mutta niillä

on arvonsa myös laitumena. Kun peltolohkot ovat pieniä, metsälaitumista ja niityistä saadaan lisäalaa laidunnukseen.

Padasjoella suuri osa entisistä niityistä ja hakamaista kasvaa istutusmetsää. 1970-luku oli tällaisille alueille tuhoisaa aikaa. Niitä piti melkein väkisin metsittää, hän toteaa.

Matti Pietisen mielestä hiehojen käyttö maisemanhoidossa ja tällaisten alueiden säilyttäminen on sitä aitoa vihreyttä. Niittämiseen maisemanhoitomenetelmänä ei usko Jaakko Hoimelakaan.

Paljonhan niistä talkoista puhutaan, mutta ei tällaisia alueita pystytä talkoilta säilyttämään.

Tilat jatkavat laiduntamisyhteistyötä, vaikka Jaakko Hoimelalle tuleekin mieleen yksi haitta, joka hiehoista on.

”Kyllä ne mokomat ovat parempia sienestäjiä kuin minä. Kiirettä sai pitää, jos meinasi ehtiä ensin”, hän naurahtaa. ■

Alkukunnostukseen saa rahoitusta ensi vuonna

■ Keväällä 2008 voi ensi kertaa hakea tukea arvokkaan perinnebiotoopin alkuraivaukseen ja aitaamiseen. Tuki kuuluu ympäristötukien erityistukiin ja on nimeltään eituotannollisten investointien tuki. Sama tuki on käytettävissä myös monivaikeuteisen kosteikon perustamiseen.

Alkuraivauksen ja aitaamisen tuen ehtona on, että samalle alueelle tehdään myöhemmin 5- tai 10-vuotinen hoitosopimus.

Tukea alkukunnostukseen tai hoitoon haetaan sen alueen TE-keskuksesta, jolla perinnebiotooppi sijaitsee. Hakulomakkeet tulee jättää samana ajankohtana kuin muutkin pinta-alaperusteiset tukihakemukset. Tänä vuonna jättöaika oli huhtikuun lopussa.

Viljelijän lisäksi perinnebiotooppitukia voi hakea myös rekisteröity yhdistys. Yhdistyksellä täytyy olla hallintaoikeus alueeseen, esimerkiksi vuokrasopimus koko sopimusajalle. Sopimukseen kannattaa kirjata ylös hoitotoimenpiteet, mitä alueella on sovittu tehtävän.

Rekisteröity yhdistys toimittaa myös hakemuksensa TE-keskukseen. TE-keskus pyytää hakemuksesta lausunnon paikalliselta Leader-ryhmältä, jonka varoista mahdollinen rahoitus myönnetään.

Yhdistykset saivat tänä keväänä ensimmäisen kerran hakea perinnebiotoopin hoitosopimuksia. Koska asia oli uusi, hakemuksia jätettiin koko maassa vain viisi kappaletta.

Sekä perinnebiotoopin alkukunnostuksen että hoidon tuen määrä perustuu hakemuksen liitteeksi laadittuihin suunnitelmiin. Hoitosuunnitelman voi tehdä itse tai teettää sen asiaan perehtyneellä neuvojalla. Jos hakijana ei ole maanomistaja, mahdollinen alueen vuokra ei kelpaa kustannukseksi.

Vuonna 2007 perinnebiotoopin hoidon enimmäistuki oli 450 euroa hehtaarilta, alkuraivauksen ja aitaamisen osalta tukitasot ovat vielä tätä kirjoitettaessa auki. Ensi kevään haun tukisummat ja täsmälliset ehdot ovat valmisteilla ja lisätietoja niistä on luvassa kevään mittaan. Tämän hetkiset ohjeet, oppaat ja linkit hakulomakkeisiin löytyvät Maaseutuviraston sivuilta www.mavi.fi/ => viljelijätuet => maatalouden ympäristötuki => erityisuet. Suunnitellun perinnebiotoopin osalta kannattaa ottaa yhteyttä oman TE-keskuksen maaseutuosastolle.